

DWA, 510.19.2.2016

1

Prof. dr hab. Zofia Uzelac

Wydział Aktorski

PWSFTViT im. L.Schillera

w Łodzi

**Ocena rozprawy doktorskiej Pani Małgorzaty Kaczmarskiej-Ferenc
pt. „Budowanie roli w przedstawieniu *Cyjanek o piątej* Pavla Kohouta
ze szczególnym uwzględnieniem środków ekspresji mowy” w związku
z postępowaniem o uzyskanie stopnia doktora w dziedzinie:
Sztuk Teatralnych.**

Tematem pracy doktorskiej Pani Małgorzaty Kaczmarskiej-Ferenc jest tworzenie roli Ireny w przedstawieniu teatralnym *Cyjanek o piątej* Pavla Kohouta oraz w słuchowisku radiowym pod tym samym tytułem ze szczególnym uwzględnieniem środków ekspresji mowy.

Premiera przedstawienia odbyła się 19 października 2013 roku w Teatrze Collegium Nobillium Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. Spektakl prezentowany był również na Scenie Centrum Kultury Śródmieście w Warszawie na zaproszenie Stowarzyszenia Dzieci Holokaustu w 2013 r. Następnie w styczniu 2014 r. na małej scenie Teatru im. Stefana Jaracza w Łodzi grany był, jako jedyny spektakl podczas IV Dni Pamięci Ofiar Holokaustu.

Nagranie wideo z przedstawienia obejrzałam z dużą satysfakcją. W miarę rozwoju akcji dowiadujemy się o celu wizyty Ireny i jej traumy z powodu tragedii rodzinnej. A następnie o planie zemsty. Irena chce ukarać Zofię, która posunęła się do oszustwa wydając dzienniki jej matki Hanele pod swoim nazwiskiem. Intrygujący jest sposób myślenia i sposób działania obu bohaterek, zmiany relacji między nimi, napięcie, a także niemalże kryminalna intryga ujawniająca się powoli poprzez rozmowę. Znakomicie zagrane role obu bohaterek wciągają widza w świat zagadki sprzed wielu lat. Spotkanie staje się próbą rozliczenia rachunku kłamstwa i próby wybaczenia.

Pani Małgorzata Kaczmarska-Ferenc używa wysublimowanych środków wyrazu, grając postać Ireny pokazuje nam swoją prawdziwą twarz, swoje emocje i swoją prawdę. Posiada zdolność transformacji, która nie fałszuje prawdy osobistej. Jej gra jest autentyczna, środki wyrazu składają się w harmonijną całość co znalazło potwierdzenie w wielu recenzjach:

„Ten niepozorny spektakl wystawiany w Teatrze Collegium Nobillium zaskoczył mnie wyjątkowo pozytywnie. Dawno nie widziałam tak dobrej sztuki - sztuki przez wielkie S. Wśród spektakli, które widziałam ostatnio to prawdziwa perełka, którą zdecydowanie polecam zobaczyć... choć historia może wydawać się banalna to sztuka jest niezwykle poruszająca. Spektakl doskonały – chcę takich więcej.” - www.kochamteatr.info/page/3/ grudzień 29, 2013. Agnieszka Zawadka.

„Świetna jest Małgorzata Kaczmarska-Ferenc w roli Ireny ukazująca jak skumulowane przez lata emocje i skłębione myśli w chwili uwolnienia stają się czymś, co nie pozwala spokojnie żyć. Co każe przemierzyć ocean i odbyć tę jedyną, decydującą o wszystkim najtrudniejszą rozmowę.” - „Głos Śródmieścia” Rafał Dajbar

Portal Internetowy *Kocham Teatr* ogłosił przedstawienie *Spektaklem miesiąca stycznia 2014 roku*. Również w Lutym znalazł się wśród pięciu polecanych przez ten portal spektakli.

Na zaproszenie Teatru Polskiego Radia przedstawienie zostało zrealizowane w formie słuchowiska radiowego i miało swoją premierę w styczniu 2014 r. w Pierwszym Programie Polskiego Radia. Wersję radiową reżyserował Andrzej Ferenc.

Słuchowisko radiowe zostało wysoko ocenione i uhonorowane przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji nagrodą dla Andrzeja Ferenc za debiut reżyserski we wrześniu 2014r. - „Don Kichot”

Dyskusja z publicznością po emisji słuchowiska stała się możliwością emocjonalnych wypowiedzi i konfrontacji nie tylko z odbiorcami słuchowiska, ale i z osobami, które oglądały wersję sceniczną. Twórcy mogli się przekonać, iż realizacja założeń w przedstawieniu i słuchowisku była czytelna i stała się impulsem do głębokich przemyśleń i osobistych wypowiedzi. Środki ekspresji mowy wykorzystywane przez Panią Małgorzatę Kaczmarską-Ferenc w słuchowisku radiowym: głos, artykulacja, pauzy, tempo i rytm, akcenty logiczne i emocjonalne oraz intonacja tworzą swoistą muzykę spektaklu. Znaczenia i zabarwienia emocjonalne przydają słowom taką sugestywność iż nawet widz nie znający języka potrafi wiele odczytać z brzmienia dźwięków.

Rozprawa doktorska pt. „Budowanie roli w przedstawieniu *Cyjanek o piątej* Pavla Kohouta ze szczególnym uwzględnieniem środków ekspresji mowy” jest świetnie skonstruowana i napisana. Pani Małgorzata Kaczmarska-Ferenc opisuje proces twórczy od analizy do konstruowania głównych założeń działania postaci, sposobu myślenia, motywacji, intencji oraz zróżnicowania środków wyrazu aktorskiego stosowanych na scenie i w słuchowisku radiowym. Dla Pani Małgorzaty Kaczmarskiej-Ferenc najważniejsze jest odczytanie intencji autora dramatu i stworzenie własnego nurtu działań postaci, własnych podtekstów a także doboru środków wyrazu aktorskiego oraz środków ekspresji mowy w teatrze i w radiu.

Pani Małgorzata Kaczmarska-Ferenc charakteryzując sposoby wypowiedzi, których użyła do stworzenia postaci Ireny, analizuje głos który nie ulegał deformacji, brzmiał naturalnie – zgodnie z analizą postaci Ireny, która jest uznanym tłumaczem i posługuje się swobodnie nieskazitelną polszczyzną. Niezwykle istotne stały się zmiany emocjonalne wyrażone siłą dźwięku, dynamiką od szeptu do krzyku. Tempo i rytm wypowiedzi, frazowanie, intonacja, kadencja, artykulacja, akcent oraz pauza.

Wszystkie środki wyrazu zastosowane w tworzeniu roli Ireny uwarunkowane są szczegółową analizą roli i stają się fundamentem działania postaci.

Pani Małgorzata Kaczmarska-Ferenc tworząc rolę Ireny w spektaklu teatralnym i w słuchowisku radiowym dokonała analizy konstrukcji jej obrazu dźwiękowego i przestrzeni działań aktorskich opisując oczywiste podobieństwa i różnice w użyciu środków ekspresji mowy w wersji scenicznej i radiowej.

Ponieważ wymogi recenzji pracy doktorskiej koncentrują się na analizie konkretnego dzieła aktorskiego skupiłam się na interpretacji roli Ireny zarówno w realizacji teatralnej jak i w słuchowisku radiowym. Jednocześnie pragnę zwrócić uwagę że w procesie uzyskiwania doktoratu ważne jest nakreślenie dorobku artystycznego doktorantki. Pozwoli to również na rzetelniejszą ocenę jej kreacji aktorskiej w tym również postaci Ireny w przedstawieniu *Cyjanek i piątej*.

Pani Małgorzata Kaczmarska po ukończeniu studiów na Wydziale Aktorskim w PWSFTViT z wynikiem bardzo dobrym w roku 1983, brała udział w przedstawieniach dyplomowych w Teatrze Dramatycznym w Elblągu w sezonie 1982/83. Zagrała Anielę w „Ślubach panińskich” Aleksandra Fredry, Kuzynkę Anetę w „Małym Dworku” Witkacego i Anulkę w „Farfurce Królowej Bony” Anny Świrszczyńskiej.

Na Pierwszym Festiwalu Szkół Teatralnych w Łodzi za rolę Anieli w „Ślubach Panińskich” otrzymała Nagrodę Dziennikarzy. W roku 1983 otrzymała angaż do Teatru Narodowego w Warszawie. Zagrała tam Pannę Młodą w „Krakowiakach i Góralach” Wojciecha Bogusławskiego, Amelkę w „Małym dworku” Witkacego, Pannę Burstner w „Procesie” Franza Kafki oraz Hiacyntę w „Szelmostwach Skapena” Moliera. W roku 1985 w Teatrze Dramatycznym w Warszawie zagrała Marię w „Ósmym dniu tygodnia” Marka Hłaski oraz brała udział w spektaklu opartym na tekstach i muzyce polskich zespołów rockowych lat osiemdziesiątych pt. „Uśmiechnięty Lipiec”. W roku 1986 ponownie w Teatrze Narodowym w Warszawie zagrała Basię w „Krakowiakach i Góralach” Wojciecha Bogusławskiego, Klarę w „Pigmalionie” G. B. Shawa, Nauczycielkę w „Nocy Iguany” T. Williama oraz w „Dziadach” Mickiewicza - Ducha Nocnego i Damę Dworu. W Teatrze Syrena w Warszawie gościnnie zagrała Darę w sztuce „Żona Pana Ministra” B. Nusica. Od roku 1992 do 2004 grała w Teatrze Niewielkim w Warszawie. Powstawały tam spektakle oparte o teksty z epoki romantyzmu między innymi „Beniowski”, „Miłości Fryderyka”

(na podstawie listów Chopina do Georg Sand), „Miłości, miłości ty żalów przyczyno” (Na kanwie tekstów Aleksandra Fredry). Spektakle Teatru Niewielkiego odbywały się w wielu miastach Europy między innymi w Wilnie, Lwowie, Wiedniu, Mediolanie, Turynie, Genui, Cottbus, Frankfurcie nad Menem, Mainz, Londynie, Paryżu. Pani Małgorzata Kaczmarek była również reżyserem i konsultantem przy spektaklach muzycznych w teatrach w Warszawie i w Paryżu. Zagrała czternaście ról epizodycznych w filmach, brała udział w koncertach poetyckich oraz nagrywała płyty z poezją.

Dla rozwoju artystycznego, a także sprawdzania swoich umiejętności miała na pewno znaczenie praca w Radiu Warszawa Praga gdzie była redaktorem i prowadziła program o kulturze oraz jako specjalista w Dziale Impresaryjno-Promocyjnym w Warszawskim Towarzystwie Muzycznym. Grając w teatrach warszawskich w tak bogatym i różnorodnym repertuarze Pani Małgorzata Kaczmarek nabywała umiejętności poruszania się w różnych konwencjach, znakomicie dobierając środki wyrazu do każdej kolejnej roli, aby zaprezentować swój kunszt aktorski.

Pani Małgorzata Kaczmarek może poszczycić się imponującym dorobkiem dydaktycznym. W roku 1999 ukończyła Podyplomowe Studium Wymowy w Akademii Teatralnej w Warszawie. W Polskim Stowarzyszeniu Pedagogów Śpiewu w 2003 r. ukończyła kursy pedagogiki wokalne i psychologii. W 2006 r. ukończyła kwalifikowany kurs pedagogiczny w Centrum Szkolenia Nauczycieli, ale najważniejsza była współpraca z prof. Krystyną Mazur. Po trzech latach hospitalizacji została asystentką prof. Krystyny Mazur. Od 2008 r. jest samodzielnym wykładowcą Techniki Mowy na Wydziale Aktorskim Akademii Teatralnej w Warszawie. Od 2001 r. pracowała w zespole Państwowych Szkół Muzycznych im. F. Chopina na Wydziale Wokalnym jako nauczyciel Dykcji i Podstaw gry aktorskiej oraz Interpretacji piosenki. Od 2003 r. do 2007 r. pracowała w Studium przy Teatrze Żydowskim w Warszawie natomiast od 2007 r. do 2009 r. w Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. Od 2011 r. do 2014 r. pracowała na Uniwersytecie Muzycznym im. F. Chopina na Wydziale Wokalnym.

Pani Małgorzata Kaczmarek miała szczęście, iż w odpowiednim czasie i miejscu spotkała odpowiednich pedagogów mistrzów. Do takich należała Pani prof. Krystyna Mazur. Pod jej kierunkiem Pani Małgorzata Kaczmarek wyrosła na samodzielnego pedagoga i wychowawcę młodzieży aktorskiej. Sama operując wyrazistym, bogatym w treści, pięknym słowem, szeroko traktuje edukację studenta z zakresu wymowy.

Wprowadzane przez nią ćwiczenia, etudy mają nie tylko usprawniać aparat mowy, ale również uruchamiać wyobraźnię i wrażliwość. Tajemnica uczenia wymowy wymaga od prowadzącego cierpliwości i ciągłego wzbogacania wiedzy na tematy również psychologiczne, terapeutyczne by poprzez często wewnętrzne penetracje odblokować studenta na prawdę słowa, aby móc łatwiej skorzystać z różnych etapów ćwiczeń, ale do takich wniosków może dojść tylko doświadczony pedagog-praktyk, jakim jest Pani Małgorzata Kaczmarska.

Kreacja roli Ireny w przedstawieniu teatralnym oraz w słuchowisku radiowym wraz z opisem używanych środków aktorskich jest oryginalnym dokonaniem artystycznym.

Pani Małgorzata Kaczmarska jest artystką wnikliwie umiejącą analizować sztukę aktorską, interesująco opisała proces twórczy powstawania roli Ireny.

Jestem głęboko przekonana, że kreatywna praca aktorska Pani Małgorzaty Kaczmarskiej-Ferenc zasługuje na uznanie.

Biorąc pod uwagę ocenę rozprawy doktorskiej pani Małgorzaty Kaczmarskiej-Ferenc „Budowanie roli w przedstawieniu Cyjanek o piątej Pavla Kohouta ze szczególnym uwzględnieniem środków ekspresji i mowy” oraz dorobek artystyczny i pedagogiczny gorąco popieram wniosek o nadanie Pani Małgorzacie Kaczmarskiej stopnia doktora sztuki w dziedzinie: Sztuki Teatralne.

Łódź dn. 06.06.2016

Zofia Uzelac